

RADA MIASTA I GMINY ĆMIELÓW
ZARZĄD MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

OPRACOWANIE:
TARNOBRZESKA AGENCJA
ROZWOJU REGIONALNEGO S.A.

Ćmielów - czerwiec 1998 rok

Spis treści:

I. METODYKA BUDOWANIA I OPRACOWYWANIA STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW.....	3
II. DIAGNOZA STANU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW.	5
1. RYS HISTORYCZNY I PRZESTRZENNY MIASTA I GMINY ĆMIELÓW.	5
2. LUDNOŚĆ, STRUKTURA I MIGRACJE.	7
3. GOSPODARKA GMINY I RYNEK PRACY.	9
<i>Rolnictwo i leśnictwo.</i>	9
<i>Przemysł, drobna wytwórczość i usługi.</i>	12
<i>Rynek pracy.</i>	13
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA GMINY.	14
5. SPORT, KULTURA I TURYSTYKA.	17
6. ZABEZPIECZENIE POTRZEB SPOŁECZNYCH.	19
<i>Służba zdrowia.</i>	19
<i>Opieka społeczna.</i>	20
<i>Bezpieczeństwo publiczne.</i>	21
7. SZKOLNICTWO.	22
<i>Szkoły podstawowe.</i>	22
<i>Szkolnictwo ponadpodstawowe.</i>	23
<i>Opieka przedszkolna.</i>	23
8. BUDŻET GMINY.	24
III. MOCNE I SŁABE STRONY ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW	31
IV. CELE I ZADANIA STRATEGICZNE GMINY.	33
WNIOSKI KOŃCOWE.	38
ZAŁĄCZNIK NR 1 DO STRATEGII ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW	
RAPORT Z WARSZTATÓW ORGANIZOWANYCH PODCZAS	
SPOŁECZNYCH SESJI PLANOWANIA STRATEGICZNEGO W GMINIE	
ĆMIELÓW, KTÓRE REALIZOWANE BYŁY PRZEZ TARR S.A. W OKRESIE	
LUTY - KWIECIEŃ 1998 ROKU, Z UDZIAŁEM LOKALNYCH LIDERÓW	
.....	39
WIZJA GMINY.	42
MISJA GMINY ĆMIELÓW.	43
ANALIZA SWOT GMINY ĆMIELÓW.	44
TURYSTYKA.	45
PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ.	46
OŚWIATA.	47
BEZPIECZEŃSTWO.	48
INNE CZYNNIKI ROZWOJOWE.	49
OCENA POTENCJAŁÓW GMINY.	50
CELE STRATEGICZNE.	52

I. Metodyka budowania i opracowywania strategii rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów.

Działając w ramach planowania właściwej polityki społeczno – gospodarczego rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów, a szczególnie dla możliwości uruchamiania działań inwestycyjnych współfinansowanych z Małopolskiego Programu Rozwoju Wsi i Rolnictwa Zarząd MiG Ćmielów zlecił Tarnobrzeskiej Agencji Rozwoju Regionalnego w styczniu br. opracowanie Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów.

Budowa lokalnych strategii rozwoju – m.in. w świetle wykorzystania unijnych środków pomocowych i konieczności przyjęcia przez samorządy perspektywicznego planu przedsięwzięć, spójnego i celowego z potrzebami społeczności gminy – staje się wymogiem dla kadry zarządzającej większości miast i gmin naszego regionu. Strategie rozwoju zostały opracowane już w kilku miastach i gminach województwa tarnobrzckiego, a w kilkunastu trwają aktualnie prace nad ich budową.

Tarnobrzaska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. zaproponowała Zarządowi Miasta i Gminy Ćmielów jako metodę opracowywania strategii rozwoju – tzw. **metodę ukierunkowanego na cel planowania programu (ZOOP).**

Metoda ta zakłada, że informacje i wiedza potrzebna do wypracowania strategii rozwoju miasta i gminy w zasadzie już istnieją, ale poszczególne elementy potrzebne do zbudowania strategii są nieskoordynowane, nieuporządkowane, rozproszone w różnych instytucjach, organizacjach i w umysłach poszczególnych ekspertów.

Ukierunkowane na cel planowanie projektów jako metoda bazuje na wiedzy, ideach i doświadczeniach wniesionych do dyskusji przez członków grupy planującej.

Struktura logiczna niniejszego opracowania została pomyślana w ten sposób, aby wiele kwestii można było zweryfikować, uzupełnić po wypowiedzeniu się w tej sprawie przez kompetentne władze samorządowe.

Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów składa się z kilku wzajemnie ze sobą powiązanych elementów, którymi są m.in.:

- diagnoza stanu Miasta i Gminy Ćmielów,

- raport ze społecznej dyskusji (warsztatów) dot. głównych problemów Ćmielowa, zawierający: wizję i misję gminy, elementy analizy SWOT, ocenę potencjału i cele strategiczne,
- synteza mocnych i słabych stron Miasta i Gminy Ćmielów (identyfikacja barier rozwojowych i problemów rozwojowych),
- określenie celów strategicznych i zadań cząstkowych.

W dalszej formie modelowania strategii pod kątem potrzeb miasta konieczna jest społeczna dyskusja w gronie Rady Miasta oraz przy szerokim udziale lokalnych liderów (wywiady indywidualne). Dotychczas w społecznych sesjach planowania strategicznego, które były realizowane w Ćmielowie przez TARR S.A. w okresie luty – kwiecień br. uczestniczyło kilkanaście osób, zaproszonych przez władze samorządowe miasta (przedstawiciele lokalnego biznesu, samorządu i administracji).

II. Diagnoza stanu Miasta i Gminy Ćmielów.

1. Rys historyczny i przestrzenny Miasta i Gminy Ćmielów.

Miasto i Gmina Ćmielów położone są nad rzeką Kamienną w północno – zachodniej części obecnego województwa tarnobrzckiego. Granica miasta i gminy od strony północno – zachodniej stanowi jednocześnie granicę województwa tarnobrzckiego z województwem kieleckim.

Powierzchnia gminy liczy 117 km² i zamieszkuje ją ponad 8 tysięcy mieszkańców. W ujęciu administracyjnym w gminie zlokalizowanych jest 27 miejscowości, w tym miasto Ćmielów.

Najważniejsze arterie komunikacyjne przebiegające przez teren gminy stanowią:

- droga krajowa nr 755 relacji Ostrowiec Świętokrzyski – Ożarów – Zawichost,
- linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna – Sandomierz – Ociec – Ćmielów odgrywająca dużą rolę w krajowym systemie komunikacyjnym.

Klasyfikując gminę w ujęciu gospodarczym, należy zaliczyć ją do gmin rolniczych. Udział przemysłu w jej gospodarce jest niewielki – pozycję dominującą w tym zakresie odgrywają znane w Polsce i Europie Zakłady Porcelany z ponad 200 – letnią historią.

Powierzchnia gminy zdominowana jest przez użytki rolne, które stanowią około 63%. Poważną część arealu zajmują lasy i zadrzewienia (ok. 31%). Tereny osiedlowe, komunikacyjne, grunty pod wodami, nieużytki i inne zajmują pozostałe 6% powierzchni.

Historia dzisiejszego Ćmielowa jest niezwykle bogata i sięga aż epoki neolitu (ok. 2500 lat p.n.e.). Badania archeologiczne dowodzą, że już przeszło cztery tysiące lat temu w okolicach obecnego miasta prowadzona była intensywna działalność gospodarcza. Między innymi mieszkańcy tych ziem zajmowali się wyrobem narzędzi kamiennych z krzemienia, wydobywanego w niedalekich Krzemionkach Opatowskich.

Historyczne zapiski o Ćmielowie pojawiają się od XIV wieku, przy czym pomysły jego rozwój datuje się od drugiej połowy XV wieku, kiedy to właścicielem okolicznych dóbr został ród Szydłowieckich.

Staraniem Jakuba Szydłowieckiego Ćmielów uzyskał przywilej lokacyjny w 1505 roku. Dalsze zmienne losy Ćmielowa i okolicznych miejscowości związane były m.in. z rodzinami Lubomirskich, Małachowskich i Druckich – Lubeckich. W początkach XX wieku, jak wspomina ks. Jan Wiśniewski w „Dekanacie opatowskim” Ćmielów, był miastem „przeważnie murowanym” z dominującą pozycją ludności żydowskiej, podatnym na zwyczaje i wpływy zewnętrzne.

Obecną pozycję miasta i gminy w układzie województwa tarnobrzckiego wyznaczają m.in. następujące dane:

Lp.	Wyszczególnienie	Miasto i Gmina Ćmielów	Województwo	%
1.	Powierzchnia ogółem	117 km ²	6283 km ²	1,86
2.	Liczba mieszkańców	8270	610 tys.	1,35
3.	Stopa bezrobocia	12 %*	12,3%	
4.	Jednostki zarejestrowane w systemie REGON	291	24769	1,2
5.	Liczba gospodarstw rolnych	1160	73 tys.	1,6
6.	Wskaźnik telefonów na 1000 mieszkańców	9,73	7,52**	

* w Rejonie Opatowa – szacuje się, że dla Miasta i Gminy Ćmielów stopa bezrobocia jest wyższa

** średni wskaźnik na terenach wiejskich

2. Ludność, struktura i migracje.

Gmina Ćmielów liczy 8270 mieszkańców (dane 1997 r.), co stanowi 1,3% mieszkańców województwa tarnobrzeskiego.

W latach 1992 – 1997 liczba ludności zmalała o 258 osób. Pod względem liczby mieszkańców gmina Ćmielów zajmuje 25 miejsce w województwie. W samym Ćmielowie – siedzibie gminy zamieszkuje 3243 osoby, tj. 39,2% ludności całej gminy.

W strukturze płci występuje przewaga kobiet. Na koniec 1997 r. kobiet było o 324 osoby więcej niż mężczyzn. Stanowiły one 52% mieszkańców gminy. Na 100 mężczyzn przypada 108 kobiet.

Gęstość zaludnienia na 1 km² w gminie wynosi 70 osób.

Struktura ludności wg wieku w 1997 r. wskazuje, że wśród mieszkańców gminy Ćmielów najwięcej, bo 34,5% ludności jest w wieku 35-60 lat. Natomiast 27,9% mieszkańców stanowią osoby od lat 17 do 35.

Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 23,8%, w wieku produkcyjnym 55%, a poprodukcyjnym 21,2%.

Jest to niewątpliwie atut gminy, świadczący o jej możliwościach rozwojowych tkwiących w potencjale ludzkim.

W ruchu naturalnym ludności w 1997 r. w gminie odnotowano przyrost naturalny na poziomie –3 (wskaźnik na 1000 mieszkańców).

W 1997 r. saldo migracji było ujemne, co świadczy o odpływie ludności z gminy.

Ludność – struktura płci.

Lata	Ogółem ludność	Mężczyźni	Kobiety
1993 a	8343	3955	4388
b	3241	1470	1771
1994 a	8317	3951	4366
b	3272	1496	1776
1995 a	8254	3939	4315
b	3223	1486	1737
1996 a	8240	3947	4293
b	3222	1479	1743
1997 a	8270	3973	4297
b	3243	1506	1737

Źródło: Urząd Statystyczny w Tarnobrzegu.

a – Gmina

b – Ćmielów

Ludność w wieku produkcyjnym i nieprodukcyjnym w 1997 r.
Stan w dniu 31.12.97 r.

Wyszczególnienie	Ogółem	wiek przedprodukcyjny		wiek produkcyjny		wiek poprodukcyjny	
		razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety	razem	w tym kobiety
Gmina	8270	1972	957	4545	2158	1753	1182
Miasto	3243	782	388	1773	860	688	489
Wieś	5027	1190	569	2772	1298	1065	693

Źródło: Urząd Statystyczny w Tarnobrzegu.

3. Gospodarka gminy i rynek pracy.

Gmina Ćmielów zaliczana jest do gmin rolniczych, posiada jednak duże tradycje rzemieślnicze, stąd wielu mieszkańców tak miasta Ćmielowa, jak i pozostałych miejscowości pracuje poza rolnictwem. Wpływ na to ma fakt bliskiej odległości do Ostrowca Świętokrzyskiego - znacznego ośrodka miejskiego i przemysłowego w regionie, jak również funkcjonowanie w Ćmielowie od ok. 200 lat słynnej fabryki porcelany.

Rolnictwo i leśnictwo.

Warunki do produkcji rolnej w gminie można ocenić jako dobre, choć zróżnicowane. Wynika to głównie z różnic żyzności gleb – bardziej urodzajne gleby zlokalizowane są po prawej stronie rzeki Kamiennej.

Struktura użytkowa gruntów przedstawia się następująco:

powierzchnia gminy ogółem	11700 ha
powierzchnia użytków rolnych	6778 ha
powierzchnia gruntów ornych	5514 ha
sady	123 ha
łąki i pastwiska	1141 ha
lasy i grunty leśne	3612 ha
pozostałe grunty i nieużytki	350 ha

Przedstawiona powyżej struktura świadczy o dużym współczynniku lesistości, wyższym od średniego w województwie, który wynosi 29%. Wskaźnik ten powinien ulegać dalszemu systematycznemu zwiększaniu, gdyż w ramach Narodowego Programu Zwiększania Lesistości do roku 2020 planowane jest zalesienie ok. 25 ha terenów nieprzydatnych rolniczo.

W gminie istnieje ok. 1160 gospodarstw indywidualnych o średniej powierzchni 3,8 ha, które jedynie dla 36 % rolników stanowią główne bądź

wyłączne źródło dochodu. W 47% gospodarstw rolnych udział dochodów z działalności rolniczej w dochodach gospodarstw ogółem nie przekracza 50%.

Struktura obszarowa gospodarstw:

1-5 ha	45,0%
5-7 ha	12,7%
7-10 ha	13,8%
10-15 ha	9,5%
powyżej 15 ha	6,1%

Oprócz dużego rozdrobnienia gospodarstw (prawie połowa to gospodarstwa małe – do 5 ha) niekorzystną cechą jest również tzw. szachownica pól. Przeciętnie gospodarstwo składa się z kilku działek o średniej powierzchni 1,7 km². Zróżnicowana jest również odległość gruntów od siedziska gospodarstwa.

W produkcji rolniczej gospodarstw kluczowe pozycje zajmują uprawa zbóż, ziemniaków, buraków cukrowych, owoców oraz chów bydła i trzody chlewnej. Dominującym kierunkiem produkcji jest produkcja roślinna, którą zajmuje się 67% gospodarstw. W ogólnej strukturze zasiewów i upraw pszenica stanowi ok. 25%, jęczmień – 16%, buraki cukrowe – 9 %, ziemniaki – 7% oraz żyto, rzepak i warzywa w wielkości do 7% upraw każde. W gminie 123 ha powierzchni zajmują sady owocowe. Ta wysokotowarowa produkcja jest w dalszym ciągu rozwijana i stanowi ważny element w rozwoju rolniczym i wykorzystaniu gruntów gminy.

Analizując przeznaczenie produkcji rolniczej stwierdzić należy, że większość upraw przeznaczona jest na rynek, szczególnie buraki cukrowe, zboża, ziemniaki i owoce. Uprawy warzyw natomiast prowadzone są głównie pod potrzeby własne.

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich przedstawia się następująco:

bydło	około 2000 szt. (28/100 ha UR)
trzoda chlewna	1600 szt. (23/100 ha UR)
konie	220 szt. (3,2/100 ha UR)
owce	260 szt. (3,9/100 ha UR)

Zwierzęta gospodarskie utrzymuje 70% gospodarstw, w tym bydło 54%, trzodę chlewną 22%. Większość gospodarstw produkcję zwierzęcą przeznacza na samozaopatrzenie.

Z całej liczby gospodarstw 61% produkuje głównie na rynek, z czego 67% uzyskuje dochody w wysokości ok. 1500 zł. Uwzględniając fakt, że w około 1/2 gospodarstw zamieszkuje 4 lub więcej osób stwierdzić należy, że dochody te nie zabezpieczają możliwości utrzymania rodzin.

Wyposażenie gospodarstw w ciągniki, maszyny rolnicze i urządzenia przedstawia się następująco:

ciągniki	326 szt. (4,8/100 ha UR)
kombajny do zbioru ziemniaków, buraków	83 szt. (9,3/100 ha zasiewów)
kombajny zbożowe	40 szt. (1,3/100 ha zasiewów)
rozsiewacze do nawozów	207 szt. (3,6/100 ha UR)
rozrzutniki do obornika	213 szt. (3,8/100 ha UR)
opryskiwacze polowe	177 szt. (3,2/100 ha zasiewów)

40% gospodarstw posiada samochód osobowy, z tym że około 38% to samochody stare, ponad 10-letnie.

Istotnym jest również wiek i wykształcenie właścicieli gospodarstw rolnych. Około 30% rolników to osoby powyżej 65 lat; 9% w wieku 60 – 64 lata; 20% - 50 – 59 lat; 21% - 40 – 49 lat; 13,5% - 30 – 39 lat; 5,5% do 29 lat.

Poziom wykształcenia użytkowników rolnych jest stosunkowo niski. Wyższe wykształcenie posiada 3,4%; średnie – 26,5%; zasadnicze – 26,3%; podstawowe i nieukończone – 43,3%. Spośród rolników nie posiadających wykształcenia rolniczego tylko 1/3 ukończyła kursy rolnicze.

Przemysł, drobna wytwórczość i usługi.

Według stanu na koniec 1997 r. na terenie gminy działalność gospodarczą prowadziło 501 podmiotów, w tym 491 to osoby fizyczne, 3 spółki prawa handlowego i 2 spółdzielnie. W porównaniu do roku 1990, kiedy zarejestrowanych było 160 podmiotów, jest to wzrost o 313%.

W Ćmielowie funkcjonuje 1 zakład przemysłowy o dość dużym znaczeniu dla całego regionu lokalnego i województwa – Fabryka Porcelany „Ćmielów” Sp. z o.o. Firma działa od około 200 lat i oprócz zapewnienia dla ludności miejsc pracy (najwięcej zatrudniała pracowników na początku lat 90-tych, tj. ok. 700 osób, obecnie 500), odegrała dużą rolę jako zakład promujący i rozwijający miasto. Usytuowanie w Ćmielowie fabryki porcelany ma duży wpływ na rozwój drobnego rzemiosła i usług spokrewnionych lub kooperujących z produkcją zakładu.

Oprócz wymienionej fabryki na terenie gminy powstają coraz częściej podmioty gospodarcze związane z rolnictwem, zajmujące się przetwórstwem rolnym lub obsługą rolnictwa.

Do najbardziej znanych należą:

- Przedsiębiorstwo Przetwórstwa Mięsnego „JABŁOPOL”, –
- PHU „AGROWEST”,
- PHU „AGRA”,
- PHU „AGROZBYT”,
- PHU „INTER-ROL”,
- PPUH „DAR-ROL”.

Wieloletnie tradycje kupieckie i rzemieślnicze wpłynęły na powstanie dość dużej ilości podmiotów prywatnych zajmujących się sferą drobnej wytwórczości i usług. W ogólnej liczbie podmiotów stanowią one 98% prowadzących działalność.

Rynek pracy.

W gminie Ćmielów liczącej na koniec 1997 r. 8270 mieszkańców, około 4545 to osoby w wieku produkcyjnym, w tym kobiety 2158. Z tej liczby zatrudnionych było 3670:

- w rolnictwie - 2300 osób (62%),
- w przemyśle - 930 osób (25%),
- w handlu i usługach – 420 osób (11,5%),
- w innych działach – 20 osób (0,5%).

Mimo rolniczego charakteru gminy, ze względu na jej położenie ludność ma możliwość pracy w znajdującej się w Ćmielowie Fabryce Porcelany „Ćmielów” Sp. z o.o., a także różnych zakładach odległego o kilkanaście km Ostrowca Świętokrzyskiego oraz Ożarowa.

Samo miasto i okolice posiadają bogatą tradycję kupiecką i rzemieślniczą, stąd też znaczny procent (11,5%) ludności znajduje zatrudnienie w handlu i usługach.

Wg stanu na koniec 1997 r. w gminie zarejestrowanych było 576 bezrobotnych (w tym 307 kobiet). Jest to o 12% mniej niż na koniec 1992 roku (738 osób).

Stopa bezrobocia w Rejonie Opatowa na koniec 1997 r. ukształtowała się na poziomie 12% i jest zbliżona do średniej w województwie (12,3%). Jednak szacuje się, że dla Miasta i Gminy Ćmielów stopa ta jest dużo wyższa.

Z informacji RUP w Opatowie wynika, że problem bezrobocia dotyka szczególnie ludzi młodych o niskim stopniu wykształcenia. Istotnym dla regionu jest fakt, że bezrobociem dotknięci zostali również członkowie rodzin utrzymujących się częściowo z gospodarstw rolnych, które nie zabezpieczają dochodów zapewniających minimum socjalne. Osoby te najtrudniej znajdują pracę lub podejmują samodzielną działalność gospodarczą. To ukryte bezrobocie nie znajduje w pełni odbicia w statystykach i jest charakterystyczne dla gmin rolniczych.

4. Infrastruktura techniczna gminy.

Można stwierdzić, że infrastruktura techniczna jest tą sferą działalności Miasta i Gminy Ćmielów, w której w ostatnich latach osiągnięto zdecydowany postęp. Jest to zasługa polityki władz gminy jak również wypadkowa korzystnych uwarunkowań zewnętrznych, zwłaszcza w zakresie zaistniałych możliwości współfinansowania określonych zadań.

Skala występujących potrzeb powoduje jednak, że infrastruktura techniczna pozostanie w najbliższych latach obszarem wymagającym dalszych inwestycji i nakładów.

W systemie komunikacji na zewnątrz gminy najważniejszą rolę spełniają:

- droga krajowa nr 755 stwarzając możliwość połączeń z najbliższymi sąsiadującymi większymi ośrodkami miejskimi tj. Ostrowcem Świętokrzyskim, Ożarowem i Zawichostem
- linia kolejowa relacji Skarżysko Kamienna - Sandomierz - Ociec - Ćmielów.

Poważne znaczenie odgrywają również drogi wojewódzkie. Stan sieci tych dróg liczącej blisko 65 km budzi duże zastrzeżenia, pomimo iż w ostatnich latach zrealizowano przy współudziale gminy 2 obiekty mostowe na rzece Kamiennej oraz zmodernizowano, bądź odnowiono nawierzchnię kilku odcinków dróg. Skala występujących potrzeb jest jednak olbrzymia. Modernizacji lub remontów wymaga około 70 % omawianych dróg.

Nie mniejszym problemem jest stan dróg gminnych i transportu rolnego, pomimo kierowanych w ostatnich latach znacznych nakładów z budżetu gminy na ten cel. Z blisko 59 kilometrów dróg gminnych nawierzchnię twardą ulepszoną posiadają jedynie drogi o długości 7,8 km. Aż 37,7 km cytowanych dróg posiada nawierzchnię gruntową. Należy stwierdzić, że stosunkowo najgorszy stan nawierzchni dróg występuje na odcinkach w miejscowościach Krzczonowice i Borownia. Niezadowalający stan dróg na terenie gminy jest jedną z przyczyn braku połączeń taborem Państwowej Komunikacji Samochodowej z kilku miejscowości. Generalnie na 27 miejscowości do 6 z nich nie dociera transport zbiorowej komunikacji pasażerskiej. Brak komunikacji PKS: Stoki Duże, Czarna Głina, Łysogóry, Glinka

(200 mieszkańców łącznie). Komunikacja Miejska dociera do 9 miejscowości zamieszkałych przez 6500 mieszkańców.

Znaczny postęp w ostatnich latach osiągnęła gmina w zakresie **łączy**. O ile wskaźnik abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców na koniec 1992r. wynosił 3,14 to na koniec 1997r. osiągnął poziom 9,73 przy średniej wojewódzkiej na terenach wiejskich - 7,52.

Poziom telefonizowania gminy jest jednak zróżnicowany, gdyż w sumie kilkanaście miejscowości znacznie odbiega na plus od najbardziej telefonizowanych, tj. Ćmielowa, Piasków Brzostowskich, Grójca i Brzostowej.

Nie mniejszy postęp odnotowano w gminie w **sferze zaopatrzenia w wodę**. Zadania w tym zakresie w ostatnich latach traktowane były priorytetowo. Aktualnie gmina posiada własne 4 ujęcia wody o wystarczającej wydajności.

Okolo 91% gospodarstw podłączonych jest do wodociągu sieciowego o łącznej długości 150 km (pozostałe 9% posiada wodociągi zagrodowe bądź zaopatruje się ze studni własnych lub wspólnych).

Stan sieci energoelektrycznych i zaopatrzenia w energię jest zróżnicowany. Prawie wszystkie gospodarstwa wyposażone są w energię elektryczną, przy czym 50% z nich podłączone jest do sieci 380 kw. Okolo 2% gospodarstw deklaruje potrzebę zwiększenia mocy. Sieć energoelektryczna w niektórych miejscowościach wymaga modernizacji. Odnosi się to do: Wojnowic, Wólki Wojnowskiej, Stoków, Borki, Glinki, Trębanowa i Wiktoryna. Łącznie należałoby dobudować:

- 13 stacji transformatorowych (obecnie jest ich 64),
- 3,1 km sieci elektrycznej średniego napięcia (aktualna długość 97,8 km),
- 0,9 km sieci elektrycznej niskiego napięcia (aktualna długość 98,9 km).

Za zadowalający na tle średniej wojewódzkiej należy uznać osiągnięty w gminie poziom w **zakresie zaopatrzenia w gaz**. Okolo 31% gospodarstw zaopatruje się w gaz z sieci gazowej, natomiast 34% wykorzystuje gaz z butli gazowych. Sieć gazowa posiada 12 miejscowości (w tym Ćmielów) zamieszkałych przez okolo 7000 mieszkańców.

Bezsprzeczny problem gminy stanowi **brak wystarczających urządzeń służących ochronie środowiska**. I tak:

- gmina nie posiada zbiorczej oczyszczalni ścieków jak również kanalizacji na obszarach wiejskich,

- nie rozwiązany jest problem składowania odpadów, na terenie gminy występują tzw. dzikie wysypiska, a jedynie 12,7 % gospodarstw wywozi odpady stałe na zorganizowane wysypisko,
- tylko w jednym gospodarstwie funkcjonuje przyzagrodowa oczyszczalnia ścieków
- blisko połowa gospodarstw odprowadza nie oczyszczone ścieki do dołów gnilnych i szamb, pozostałe zaś nie posiadają kanalizacji.

Poziom realizacji budownictwa w gminie jest niezadowolający i nie odbiega na plus od średniej wojewódzkiej. Porównując czasokres budowy budynków mieszkalnych stwierdzono, że większość z nich wybudowano przed 1970 rokiem.

W latach 1990 - 96 wybudowano jedynie w granicach 2 - 3% ogólnego stanu budynków. Równie niewielki przyrost nowych obiektów notuje się w budownictwie inwentarskim. Problemy z popytem na produkcję rolną powodują także, iż rolnicy nie w pełni wykorzystują już posiadane obiekty. Prowadzone badania w tym zakresie dowodzą iż w przypadku:

- chlewni - nie wykorzystuje się w granicach 25% powierzchni
- obór - nie wykorzystuje się w granicach 23,1% powierzchni
- stodół - nie wykorzystuje się w granicach 7,7% powierzchni
- budynków wielofunkcyjnych - nie wykorzystuje się w granicach 13,8% powierzchni.

Należy podkreślić, że gmina dzięki zrealizowanym w ostatnich latach inwestycjom posiada 6,5 ha uzbrojonych terenów pod budownictwo, w tym około 60 działek (9 - 10 arów) na obszarze miasta Ćmielów.

Poważnym problemem miejscowości zlokalizowanych w dolinie rzeki Kamiennej jest zagrożenie powodziowe, tak mocno odczuwalne w ostatnich latach. Z tych względów koniecznością jest budowa nowych obwałowań.

Niezwykle pożądanym jest także zrealizowanie planowanej budowy 2 zbiorników wodnych w miejscowościach:

- Topiałki o powierzchni 4,5 ha
- Jastków o powierzchni 10 ha – Podgrodzie 14 ha.

Zbiorniki te oprócz funkcji zatrzymania wody w zlewni Kamiennej mają służyć celom ochrony przeciwpożarowej i rekreacyjnym.

5. Sport, kultura i turystyka.

Amatorski ruch kulturalny w gminie Ćmielów ogniskuje się w Domu Kultury im. Witolda Gombrowicza, w którym siedzibę ma również Biblioteka Miejsko - Gminna. Ośrodek ten pod względem posiadanej bazy i funkcji jest jednym z lepszych w województwie. Reprezentacyjnym zespołem artystycznym są: Ludowy Zespół Taneczny „Ćmielów” oraz Zespół Śpiewaczy. Kultywują one wartości ćmielowskiej kultury, oddają koloryt i klimat tej ziemi.

Tradycje miasta i gminy, jak już na wstępie wspomniano, sięgają epoki neolitu, a wzmianki historyczne zaczynają się od XIV w. Bezspornie należy stwierdzić, że gmina posiada duże możliwości turystyczne, przedstawiają to zamieszczone poniżej szlaki turystyczne Ćmielowa:

1. Ćmielów (szosą w kierunku Borii) - Ruda Kościelna (zabytkowy kompleks dworski i kościół) - Stoki (dolina Kamiennej, odkrytki skalne, dawne figury i kapliczki przydrożne - przykłady rzeźby warsztatowej) - Podgórze (cmentarz wojenny z I wojny światowej) - Wólka Lipowa - Tarłów (wysokiej klasy kościół barokowy z unikatową dekoracją stiukową zwaną „Tańcem śmierci”) - Ożarów (zabytkowy cmentarz żydowski) - Ćmielów. (około 50 km)
2. Ćmielów - Drygulec (pomnik polskich żołnierzy poległych w wyniku nalotu we wrześniu 1939r.) - Ożarów - Przybysławice (zabytkowy kościół z XIX w., na cmentarzu grób rodziny Gombrowiczów) - Sobótka (zabytkowy kościół) - Sandomierz - Zawichost (dwa cenne obiekty sakralne) - Czyżów Szlachecki (zabytkowy pałac późno barokowy i kościół) - Ożarów - Ćmielów. (około 85 km).
3. Ćmielów - Ożarów - Bidziny (zabytkowy kościół barokowy) - Gierczyce (zabytkowy kościół barokowy) - Opatów (romańska kolegiata, kościół i klasztor bernardyński z ciekawym wystrojem rzeźbiarskim, podziemna trasa turystyczna) - Buszkowice (pomnik BCh) - Ćmielów. (około 43 km)
4. Ćmielów - Bodzechów (resztki zabytkowego parku, kościół drewniany) - Ostrowiec Świętokrzyski (zabytkowy kościół) - Krzemionki Opatowskie (kopalnia neolityczna udostępniona do zwiedzania) - Boria - Ruda - Ćmielów (około 35 km).
5. „Śladami Witolda Gombrowicza” (około 100 km): Ćmielów (Miejscowy Dom Kultury im. Witolda Gombrowicza prowadzi ośrodek dokumentujący życie i

twórczość tego pisarza oraz organizuje wystawy tematyczne) - Ruda Kościelna (wystąpiła w „Pornografii”) - Tarłów - Potoczek (zabudowania dworskie należały kiedyś do Janusza Gombrowicza, brata Witolda, który tu przyjeżdżał na wakacje) - Bałtów - Krzemionki Opatowskie - Ostrowiec - Nietulisko - Doły Biskupie (znajduje się fabryka tektury wraz z osiedlem przyfabrycznym - unikatowy zabytek przemysłowy - założona przez Jana Gombrowicza, ojca pisarza, w 1904r. i nazwana „Witulini” od imienia Witolda, gdyż dochody z niej miały stanowić zabezpieczenie finansowe pisarza) - Ostrowiec - Jacentów - Grocholice (Wszechświęte - zabytkowy kościół o gotyckiej bryle, w którym został ochrzczony Witold Gombrowicz; zachował się stosowny zapis w „Księdze Urodzonych - Małoszyce (resztki parku i zabudowań dworskich; tu urodził się i spędził pierwszy okres życia autor „Ferdydurke”) - Grocholice Bodzechów (resztki parku i zabudowań dworskich Kotkowskich; matka pisarza pochodziła z tej rodziny; miejscowość ta często występuje w utworach W. Gombrowicza) - Ćmielów (Z Ćmielowa przez Ożarów można dojechać do Przybysławic, gdzie na cmentarzu parafialnym znajduje się grób rodziny W. Gombrowicza).

Dolina Kamiennej: Ćmielów - Denków - Ostrowiec - Nietulisko - Brody Ilżeckie (załew) - Starachowice - Wąchock (romańskie opactwo cysterskie z XIII w. - Skarżysko. (około 60 km).

6. Zabezpieczenie potrzeb społecznych.

Służba zdrowia

Zabezpieczeniem potrzeb Miasta i Gminy Ćmielów w zakresie ochrony zdrowia zajmuje się Zespół Opieki Zdrowotnej w Opatowie, któremu podlegają następujące jednostki :

- Przychodnia Rejonowa w Ćmielowie,
- Ośrodek Zdrowia w Borii,
- Punkt Lekarski w Przeuszynie.

Placówki te wyposażone są w podstawowy sprzęt medyczny w stopniu zadowalającym. Na wysokim poziomie wyposażony jest gabinet fizjoterapii.

Również wystarczająca i prawidłowa jest obsada kadrowa ww. placówek.

W przychodni Rejonowej zatrudnionych jest :

- 3 - lekarzy medycyny
- 1 - felczer medycyny
- 2 - stomatologów
- 12 - pielęgniarek.

Ośrodek Zdrowia w Borii zatrudnia 1 lekarza i 2 pielęgniarki. Natomiast w punkcie lekarskim w Przeuszynie pracuje 2 razy w tygodniu (po 2 godz.) lekarz pediatra i lekarz reumatolog oraz 1 pielęgniarka.

Ćmielów w zakresie lecznictwa zamkniętego objęty jest rejonem funkcjonowania szpitala w Opatowie w zakresie 4 podstawowych oddziałów tj. :

- Oddziału ginekologiczno – położniczo – noworodkowego,
- Oddziału chorób wewnętrznych,
- Oddziału chirurgicznego,
- Oddziału dziecięcego.

W zakresie pozostałych usług medycznych lecznictwa zamkniętego, które nie występują w tym szpitalu, pacjenci Gminy Ćmielów mogą korzystać z innych szpitali w województwie tarnobrzeskim. Na terenie gminy funkcjonują 2 apteki w Ćmielowie. Również bliska lokalizacja gabinetów specjalistycznych w ościennych miastach daje gwarancję dostępu osób chorych do lekarza.

Reasumując powyższe należy stwierdzić, że dostępność ludności gminy do poszczególnych placówek jest wysoce zróżnicowana ze względu na ich

położenie geograficzne. Jednak koniecznym jest dokończenie budowy ośrodka zdrowia.

Opieka społeczna

Pomoc społeczna, poprzednio zwana opieką społeczną, a i dzisiaj często traktowana jako jej synonim, staje się coraz bardziej znaczącą dziedziną układu bezpieczeństwa socjalnego.

Troska o człowieka, który traci podstawy egzystencji i z przyczyn niezawinionych czy zawinionych zostaje wyrzucony na margines życia, którego bieg wydarzeń zmusza do szukania pomocy pozarodzinnej, stanowi z reguły przedmiot zainteresowania wielu różnych instytucji. Ustawa o pomocy społecznej przyznaje prawo do świadczeń pieniężnych osobom, które nie mają żadnych źródeł utrzymania lub mają niski dochód na osobę w rodzinie, ich sytuacja jest związana co najmniej z jedną z kilkunastu następujących okoliczności:

1. ubóstwem,
2. sieroctwem,
3. bezdomnością,
4. potrzebą ochrony macierzyństwa,
5. bezrobociem,
6. upośledzeniem fizycznym lub umysłowym,
7. długotrwałą chorobą,
8. bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych,
9. alkoholizmem lub narkomanią,
10. trudnościami w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego,
11. klęską żywiołową lub ekologiczną.

Funkcjonujący w kraju model pomocy społecznej jest nastawiony na zaspokajanie potrzeb nietypowych, wyjątkowych, wynikających ze szczególnej sytuacji, w której znalazła się rodzina czy jednostka. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Ćmielowie w 1997 roku objął stałymi formami pomocy następujące ilości osób:

- zasiłki stałe 5 osób,

- renty socjalne 23 osoby,
- zasiłki okresowe 208 osób,
- zasiłki celowe 102 osoby,
- zasiłki z tytułu ochrony macierzyństwa 41 osób,
- zasiłki w naturze (posiłki) 166 osób,
- zasiłki rodzinne 14 osób,
- zasiłki pielęgnacyjne 11 osób,
- usługi opiekuńcze 20 osób,
- dożywianie dzieci w liczbie 109 osób.

Jedną ze szczególnych form pomocy są zasiłki celowe, w formie niepieniężnej stosowane głównie dla osób i rodzin patologicznych.

Obecnie poza osobami niepełnosprawnymi i z rodzin patologicznych klientelę Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej stanowią również osoby w wieku produkcyjnym, zdrowe, ale z powodu bezrobocia lub niskich płac - nie dysponujący wystarczającymi środkami na utrzymanie.

Bezpieczeństwo publiczne

Psychospołeczne skutki zjawiska bezrobocia procentujące zubożeniem, to również rozwój grup przestępczych oraz rozwój środowisk patologicznych. Społeczność lokalna może bronić się dwójako:

- zwiększając siły i środki lokalnych służb porządkowych,
- poprzez działania rozwoju gospodarczego minimalizować ich zasięg.

Dlatego też niezbędnym jest:

1. Określenie obszaru patologii występującej w społeczeństwie gminy.
2. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w szkołach w zakresie profilaktyki antyalkoholowej.
3. Udzielenie rodzinom patologicznym pomocy psychospołecznej i prawnej.
4. Organizowanie imprez kulturalnych promujących życie bez nałogów.
5. Objęcie pomocą dzieci z rodzin patologicznych (akcje charytatywne w celu np.: zorganizowania ferii, kolonii).

7. Szkolnictwo.**Szkoły podstawowe**

W roku szkolnym 1997/98 do 6 szkół i jednego punktu filialnego uczęszczało 927 dzieci (11,2 % ogółu ludności).

Szkoły Podstawowe w Gminie Ćmielów.

<i>Miejscowość</i>	<i>Liczba uczniów</i>	<i>Liczba nauczycieli</i>	<i>Liczba oddziałów</i>
Ćmielów SP nr.1	394	33	18
Ćmielów SP nr.2	120	14	8
Brzóstowa	218	16	8
Podgórze	82	12	6
Ruda Kościelna	50	9	5
Przeuszyn	51	8	5
Krzczonowice P.F.	12	1	1
Razem	927	93	51

Przeciętna liczba dzieci przypadająca na 1 oddział w szkole wynosi 18,1. Do nauczania było zatrudnionych było 93 nauczycieli. 66 % kadry posiada wyższe wykształcenie. Brakuje nauczycieli do nauczania j. angielskiego.

Dostępność szkół podstawowych w gminie w sensie lokalizacji sieci placówek jest generalnie zadowalająca. Jako dobre, aczkolwiek zróżnicowane można uznać warunki nauczania.

Najlepszą bazę lokalową i wyposażenie techniczne posiadają szkoły w Ćmielowie i w Brzóstowej, najgorsze natomiast szkoły w Podgórzu i Rudzie Kościelnej.

Niewystarczająca jest natomiast liczba sal gimnastycznych. Do dyspozycji są 2 sale i jedna sala zastępcza.

Szkolnictwo ponadpodstawowe

W Ćmielowie znajduje się Zespół Szkół obejmujący:

- Liceum Ogólnokształcące - 8 oddziałów
- Liceum Ekonomiczne - 1 oddział
- Zasadniczą Szkołę Zawodową o kierunkach: ceramicznym i wielozawodowym - 2 oddziały
- Technikum Chemiczne na podbudowie Szkoły Zawodowej - 3 oddziały
- Policealne Studium Zawodowe - 3 oddziały

W roku szkolnym 1997/98 do ww. szkół uczęszczało łącznie 438 uczniów. Szkoły zatrudniają 33 nauczycieli przy czym 79% kadry posiada wykształcenie wyższe. Baza lokalowa szkół zaspokaja potrzeby gminy i znajduje się w dobrym stanie technicznym.

Główne kierunki kształcenia zawodowego to profil ekonomiczny i chemiczny ze specjalnością ceramika. Część młodzieży z terenu gminy kształci się także w szkołach średnich w Ostrowcu Świętokrzyskim i w Ożarowie.

Opieka przedszkolna

Opiekę przedszkolną prowadzi jedno przedszkole w Ćmielowie i jego filia w Piaskach Brzostowskich. Dysponują one 100 miejscami. Uczęszcza do nich 50 dzieci, co stanowi 50% wykorzystania miejsc. Placówki te zatrudniają 7 nauczycieli. Baza techniczna tych placówek jest bardzo dobra. Z uwagi na prowadzenie przez szkoły podstawowe klas zerowych środowiska lokalne nie zgłaszają potrzeb organizacji dodatkowych przedszkoli.

8. Budżet Gminy

Dochody i wydatki budżetu gminy.

Dochody budżetu gminy stanowią:

- dochody własne, tj. wpływy z tytułu podatku i opłat lokalnych takich jak podatek od nieruchomości, podatek rolny i podatek leśny, podatek od środków transportowych, jak również wpływy z opłaty skarbowej, podatku od spadku i darowizny, wpływy z umów najmu lokali użytkowych, dzierżawy gruntów oraz sprzedaży składników majątkowych gminy,
- udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa tj. w podatku dochodowym od osób fizycznych i podatku dochodowym od osób prawnych
- subwencje, tj. ogólne i oświatowe,
- dotacje takie jak na zadania zlecone i powierzone z zakresu administracji rządowej, dotacje na zadania własne oraz dotacje na zadania inwestycyjne wraz ze środkami pozabudżetowymi,
- odrębną grupę dochodów stanowią dochody pozostałe.

Wydatki budżetu gminy obejmują realizację zadań zawartych w ustawie o samorządzie terytorialnym, które określają kompleks zadań publicznych realizowanych przez najniższy szczebel administracji publicznej.

Poszczególne wydatki pogrupowane są według zasad określonych w klasyfikacji budżetowych w podziale na działy, rozdziały, a w budżecie wykonawczym na paragrafy.

Poszczególnymi grupami wydatków realizowanymi przez gminę są:

- wydatki na rolnictwo (głównie inwestycyjne - na wodociągi wiejskie),
- wydatki na transport (skierowane na utrzymanie dróg),
- wydatki na łączność (skierowane na telefonizację gminy),
- wydatki na gospodarkę komunalną (obejmują takie sfery jak oczyszczanie miasta, remonty ulic, chodników, oświetlenie ulic miasta i wsi, wydatki inwestycyjne i dotacje do komunalnego zakładu budżetowego),
- wydatki na gospodarkę mieszkaniową i niematerialne usługi komunalne (obejmują wydatki na bezpieczeństwo publiczne w ramach ochrony

- przeciwpowodziowej oraz wydatki na gospodarkę nieruchomościami, a także obsługę geodezyjną i ekspercką w tym zakresie),
- wydatki na oświatę i wychowanie (to segment usług realizowany przez wydatki na utrzymanie szkół podstawowych i przedszkoli),
 - wydatki na kulturę (obejmują środki publiczne kierowane na utrzymanie gminnego Domu Kultury),
 - wydatki na ochronę zdrowia (obejmują środki wydatkowane na budowę ośrodka zdrowia),
 - wydatki związane z utrzymaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz pomoc osobom objętym opieką w ramach ustawy o opiece społecznej (główne źródła wydatków stanowią tutaj zasiłki stałe i okresowe),
 - wydatki na administrację państwową i samorządową (dotyczą działalności związanej z obsługą rady i zarządu gminy oraz z wykonywaniem usług administracyjnych w urzędzie gminy).

Główne źródła dochodów i wydatków poniesionych w latach 1995, 1996, 1997 obejmuje poniższe zestawienie:

Treść	Rok 1995		Rok 1996		Rok 1997	
	Wykonanie	% wyk. planu	Wykonanie	% wyk. planu	Wykonanie	% wyk. planu
1). Dochody własne z tyt. podatków i opłat lokalnych	852.031	85,5	1.215.970	85,6	1.527.077	87,8
2). Udziały w podatkach (podatek dochodowy od osób prawnych i fizycznych)	584.289	102,3	710.869	92,5	894.946	98,8
3). Subwencja ogólna	246.701	100,0	356.755	100,0	376.084	100,0
4). Subwencja na zadania oświatowe	-	-	1.712.092	100,0	2.112.658	100,0
5). Dotacje na zadania zlecone i powierzone z zakresu administracji rządowej	315.929	100,0	423.297	100,0	591.258	100,0
6). Dotacje na zadania własne	11.072	100,0	45.466	100,0	103.085	100,0

7). Dotacje z Urzędu Wojewódzkiego na inwestycje oraz środki ze źródeł pozabudżetowych	432.080	100,0	435.730	100,0	580.441	99,8
8). Pozostałe dochody	133.381	115,9	141.358	47,3	525.153	96,0

Główne pozycje wydatków w latach 1995, 1996 i 1997.

Treść	Rok 1995		Rok 1996		Rok 1997	
	Wykonanie	% wyk planu	Wykonanie	% wyk planu	Wykonanie	% wyk planu
1). Rolnictwo ogółem	250.698	79,9	203.159	89,5	164.236	91,8
w tym:						
- wydatki na inwestycje wodociągi miejskie	165.267	72,6	167.843	88,2	143.131	91,4
2). Transport- drogi gminne i wojewódzkie	91.970	99,9	180.673	64,3	458.413	97,9
3). Łączność- wydatki na telefonizację	1000	100,0	37.035	92,6	539.433	99,5
4). Gospodarka komunalna ogółem	722.839	90,3	771.804	89,7	853.253	89,6
w tym:						
- wydatki związane z oczyszczaniem miasta	19.075	90,1	29.734	93,7	24.166	91,2
- remont ulic i chodników	139.342	98,8	170.183	81,9	275.650	94,6
- oświetlenie uliczne : miasta i wsi	99.295	99,5	124.415	99,5	136.640	99,4
- dotacja dla zakładu budżetowego	28.957	100,0	15.000	100,0	57.500	100,0
- wydatki na inwestycje	387.900	84,3	393.622	89,5	306.375	79,6
5). Gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne ogółem	43.834	98,3	44.530	99,2	54.582	74,5
w tym:						
- ochotnicze straże pożarne	35.608	98,0	25.515	98,6	31.629	65,6
6). Oświata i wychowanie	251.781	99,3	2.062.130	88,3	2538.237	98,6

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY ĆMIELÓW

7). Dotacja dla Domu Kultury w Ćmielowie	122.820	100,0	140.000	100,0	166.000	100,0
8). Wydatki na budowę Ośrodka Zdrowia	51.000	100,0	49.400	98,8	201.500	100,0
9). Wydatki na Opiekę Społeczną	335.094	98,4	438.378	98,1	587.357	96,6
10). Wydatki na administrację państwową i samorządową (zadania zlecone i powierzone, Rada, Urząd)	579.506	98,9	893.588	96,8	989.900	95,5

Dochody i wydatki gminy - plan i wykonanie w latach 1995, 1996, 1997.

Treść	1995r		1996r		1997r	
	plan	wykonanie	plan	wykonanie	plan	wykonanie
Dochody	2.685.528	2.575.483	5.462.859	5.041.537	6.959.179	6.710.682
Wydatki	2.632.328	2.477.317	5.409.659	4.877.557	6.930.330	6.654.921
% do planu - dochody		95,9		92,3		96,4
% do planu - wydatki		94,1		90,2		96,0

W ramach dochodów największą pozycję budżetową stanowiła subwencja na zadanie oświatowe, którą gmina otrzymuje dopiero od 1996r. i stanowiła ona 33,9% w 1996r. 31,2% w 1997r. dochodów.

Należy stwierdzić, że subwencja oświatowa będzie stałym dochodem budżetowym, rosnącym wraz z inflacją i będzie miała trwały i dominujący charakter w dochodach budżetowych.

Drugą co do wielkości pozycję budżetową stanowią dochody własne, które w latach 1995-1997 wyniosły odpowiednio: 33%, 24%, 23%. Dochody te słabiej zależą od postępującego zjawiska inflacji, natomiast ich dynamika uzależniona jest głównie od sytuacji gospodarczej w gminie i od decyzji politycznej rady gminy, co do ustalania stawek podatkowych oraz stosowania ulg i zwolnień.

W perspektywie najbliższych trzech lat należy się spodziewać likwidacji podatku od nieruchomości oraz podatku rolnego i leśnego i zastąpienia go podatkiem katastralnym. Skutki zmian ustawowych trudne są obecnie do przewidzenia, ale niewątpliwie ta grupa dochodów ulegnie zmianie.

Bardzo ważnym źródłem dochodów są również udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa, które w analizowanym okresie wyniosły odpowiednio: 23%, 14%, 13% dochodów budżetowych.

Ta grupa wydatków będzie miała charakter trwały w strukturze dochodów budżetowych. Jej dynamika najlepiej charakteryzuje sytuację gospodarczą i potencjał ekonomiczny przedsiębiorstw oraz mieszkańców gminy.

Trwałą grupą dochodów budżetowych jest również subwencja ogólna, która stanowiła odpowiednio: 9,6%, 7,0%, 5,6% oraz dotacje na zadania zlecone i powierzone, która stanowiła 12,3%, 8,4%, 8,8% dochodów.

Należy się spodziewać, że ta subwencja ogólna jak i powyższe dotacje będą miały charakter rosnący w dochodach budżetowych i będą postępować wraz ze zjawiskiem inflacji. Zmiana w pozycji dotacje może ulec zmianie w związku z reformą powiatową i spowodowana będzie przejęciem części zadań przez administrację powiatową.

Dotacje na zadania własne i na zadania inwestycyjne głównie ze środków budżetowych stanowiły odpowiednio: 0,4%, 0,9%, 1,5% ; 16,8%, 8,6%, 8,6% dochodów budżetowych.

Dochody te trudno aproksymować, zależą one głównie od decyzji politycznych podejmowanych przez administrację rządową, tym trudniej wypowiedzieć się w tej kwestii w związku z reformą administracji publicznej, gdyż na szczeblu wojewódzkim dopiero przyszłe rady będą wypowiadać się co do kierunku i priorytetów inwestycyjnych w poszczególnych regionach.

Pozostałe dochody stanowiły: 5,2%, 2,8%, 7,8% budżetu gminy.

Z analizy wydatków wynika, że oświata i wychowanie stanowiły: 10,2%, 42,3%, 38,1% budżetu gminy, z czego na utrzymanie szkół podstawowych wydatkowano środki stanowiące 1,5%, 32,9%, 30,2% wydatków oświatowych, a na przedszkola: 8,2 %, 5,1%, 4,5%.

Jak z powyższego wynika, szkolnictwo jest najpoważniejszym zadaniem samorządu gminnego, o czym świadczy skala ponoszonych wydatków.

Wydatki na administrację państwową i samorządową stanowią drugą pod względem wielkości grupę wydatków tj.: 23,4%, 18,3%, 14,9% z czego 1,8%, 1,2%, 1,0% stanowią wydatki na realizację zadań zleconych i powierzonych.

Usługi administracyjne stanowią istotny element w działalności samorządu gminnego. Jakość i sposób świadczenia usług przez urzędników samorządowych głównie świadczy o wizerunku gminy wśród mieszkańców oraz daje im zadowolenie z pracy ich organów samorządowych. Urząd gminy wykonuje cały szereg usług publicznych, które są niezbędne dla rozwoju substancji materialnych w gminie oraz wpływają na integrację mieszkańców z administracją lokalną.

Główne zadania wykonywane przez urząd gminy to rejestracja urodzeń i zgonów, udzielanie ślubów przez urząd stanu cywilnego, wydawanie dowodów osobistych i rejestracja ruchu ludności, rejestracja pojazdów mechanicznych i wydawanie praw jazdy, prowadzenie obsługi finansowej gminy oraz realizowanie zadań z zakresu pełnienia funkcji organu podatkowego w ramach podatków lokalnych, nadzór nad ochotniczymi strażami pożarnymi, gospodarowanie majątkiem gminnym, nadzór nad gminnymi przedszkolami i szkolnictwem podstawowym pod względem wykonywania obowiązków właścicielskich, kierowanie i organizowanie obrony cywilnej w gminie, wykonywanie i nadzorowanie zadań remontowych, modernizacyjnych i inwestycyjnych na poziomie gminy oraz sprawowanie opieki społecznej nad najuboższą częścią społeczności lokalnej, nadzór nad kulturą gminną oraz otwartym lecznictwem w gminie.

Gospodarka komunalna obejmuje odpowiednio: 29,2%, 15,8%, 12,8% wydatków budżetowych. Jest to trzeci segment wydatków w budżecie gminy przeznaczony na oczyszczanie miasta, remonty ulic i chodników, oświetlenie ulic, dotacje dla zakładu budżetowego oraz cały szereg wydatków związanych z komunalnymi zadaniami inwestycyjnymi.

Gospodarka komunalna jest najważniejszym materialnym zadaniem samorządu lokalnego. Dynamika tej pozycji świadczy o poprawie jakości życia społeczności gminnej. Wskaźnik w roku 1995, tj. 29,2 % był wyższy niż w latach następnych, ponieważ budżet został powiększony o środki (subwencję) na oświatę, co automatycznie zmieniło proporcje. Dotyczy to wszystkich pozycji.

Następną główną pozycją wydatków są wydatki na opiekę społeczną, których dynamika świadczy o pogorszeniu sytuacji materialnej ludności. W analizowanym okresie wydatki te stanowiły: 13,5%, 8,9%, 8,8%. Ze społecznego punktu widzenia jest to bardzo wrażliwy segment zadań publicznych.

Istotną pozycję wydatków budżetowych stanowiły wydatki związane z telefonizacją. Ta pozycja powinna maleć w strukturze wydatków wraz z rozwojem sieci telefonicznej na obszarze gminy.

Bardzo ważnym elementem wydatków budżetowych są wydatki na utrzymanie dróg, które wynosiły: 3,7%, 3,7%, 6,9% wydatków budżetowych. Należy się spodziewać istotnego wzrostu tej pozycji budżetowej z uwagi na rosnące preferencje mieszkańców, co do potrzeby rozwoju drogownictwa i podniesienia jego jakości.

Wydatki na budowę ośrodka zdrowia stanowiły: 2,0%, 1,0%, 3,0% dochodów budżetowych. Wydatki na ten cel uzależnione są od postępu zadania inwestycyjnego i preferencji Rady Gminy, co do finansowania tego zadania.

Stalą pozycję w wydatkach budżetowych stanowią wydatki na kulturę realizowaną w ramach Domu Kultury. Stanowią one odpowiednio: 4,9%, 2,8%, 2,5% - są to wydatki o charakterze trwałym.

Malejącą pozycję w wydatkach budżetowych stanowią wydatki na rolnictwo: 10,1%, 4,2%, 2,5%. Związane są one z wydatkami na inwestycje wodociągowe w sołectwach. Maleją wraz z rozwojem uwodociągowania wsi. Należy oczekiwać pojawienia się zapotrzebowania społeczności lokalnych na budowę sieci kanalizacyjnych i taka pozycja dochodów może pojawić się w najbliższej przyszłości.

Najniższy udział w wydatkach budżetowych stanowi gospodarka mieszkaniowa oraz niematerialne usługi komunalne, które wyniosły: 1,8%, 0,9%, 0,8%.

Ważną pozycję wydatków stanowi tu ochrona przeciwpożarowa, która ma charakter wydatków trwałych i ich wzrost powinien być związany ze wzrostem wydatków spowodowanych zjawiskiem inflacji oraz potrzebami społeczności lokalnej w zakresie ochrony przeciwpożarowej.

III. Mocne i słabe strony rozwoju Miasta i Gminy Ćmielów

Dokonana w wyniku prac nad strategią ocena stanu rozwoju gminy w poszczególnych dziedzinach pozwala na określenie następujących mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń Miasta i Gminy Ćmielów.

Mocne strony – szanse gminy.

- stosunkowo dobre położenie geograficzne, przy ważnym szlaku kolejowym i drodze krajowej,
- brak zakładów przemysłowych uciążliwych dla środowiska,
- wielowiekowe tradycje kupieckie i rzemieślnicze oraz posiadane umiejętności mieszkańców w tym zakresie,
- dobry poziom zaopatrzenia wsi w wodę,
- markowa pozycja na rynkach zewnętrznych kluczowej firmy w Ćmielowie - Fabryki Porcelany „Ćmielów”,
- myślenie perspektywiczne w kategoriach rozwojowych przez liderów gminy,
- zaawansowane technologie występujące w gminie,
- posiadanie wielowiekowych tradycji, zabytków i walorów turystycznych,
- zaistniałe i stale zachodzące zmiany w świadomości znacznej części rolników dotyczące konieczności zmian w sposobie gospodarowania – przestawiania na produkcję wysokogatunkową,
- stosunkowo dobra struktura branżowa małego i średniego biznesu,
- posiadanie znacznego arealu uzbrojonych terenów,
- posiadanie jasno sprecyzowanych planów w zakresie budowy zbiorników o charakterze retencyjno – rekreacyjnym,
- aktywne uczestnictwo gminy i jej władz w podmiotach zewnętrznych służących rozwojowi regionu,
- wysoka aktywność i skuteczność władz gminy w pozyskiwaniu zewnętrznych środków finansowych, koniecznych do rozwoju gminy.

Słabe strony – zagrożenia rozwoju.

- √ - wysoce niezadowalający stan techniczny dróg wojewódzkich i lokalnych,
- √ - brak oczyszczalni ścieków i niedostateczny stopień wyposażenia gminy w inne urządzenia służące ochronie środowiska,
 - mała ekspansja promocyjna na zewnątrz w zakresie walorów historycznych, kulturalnych i turystycznych,
- √ - duży poziom bezrobocia, niskie wykształcenie właścicieli gospodarstw rolnych i niekorzystna struktura wiekowa,
 - rozdrobnienie i przeludnienie agromiejskich wsi,
- √ - słabo rozwinięta infrastruktura w zakresie przetwórstwa rolno - spożywczego i usług dla rolnictwa,
- √ - brak zorganizowanego rynku producentów,
 - niedostateczny stopień wykształcenia kierunkowego rolników,
 - niezadowalająca dostępność w sensie geograficznym do placówek służby zdrowia,
 - obojętność znacznej części mieszkańców na rozwiązywanie problemów rozwojowych,
- √ - wysoce niezadowalające własne dochody budżetowe gminy w stosunku do istniejących potrzeb,
- √ - słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna , gastronomiczna , noclegowa i towarzysząca,
- √ - niskie i zróżnicowane dochody ludności wpływające na proces migracji,
 - występowanie niedostatków w zakresie stanu sieci elektroenergetycznych,
- √ - niezadowalający stopień wykorzystania budynków i budowli,
- √ - stale występujące zagrożenie powodziowe,
- √ - postępujący proces ubożenia wsi oraz duży odsetek gospodarstw produkcyjnych na samozaopatrzenie.

IV. Cele i zadania strategiczne Gminy

Odbyte w trakcie prac nad strategią liczne spotkania i warsztaty, a także dokonana analiza barier i czynników rozwojowych gminy pozwalają na sformułowanie jej misji w perspektywie do roku 2010.

„Miasto i Gmina Ćmielów jest gminą rolniczą, otwartą na inwestorów w dziedzinie przetwórstwa rolno-spożywczego i usług - równocześnie kultywującą i wykorzystującą posiadane tradycje rzemieślnicze, kupieckie oraz możliwości turystyczne”.

Tak określona misja oraz możliwości i bariery rozwojowe wyznaczają następujące cele i zadania strategiczne.

Cel nr 1

„Ograniczenie bezrobocia w gminie”

Najważniejsze zadania cząstkowe.

- 1.1 Dokonanie analizy metodycznej i merytorycznej zjawiska bezrobocia w gminie.
- 1.2 Zbadanie możliwości ograniczenia likwidacji dotychczasowych miejsc pracy.
- 1.3 Lepsze wykorzystywanie istniejących miejsc pracy.
- 1.4 Wzrost zatrudnienia poprzez zwiększenie inwestycji tworzących stałe miejsca pracy.
- 1.5 Angażowanie bezrobotnych w ramach robót publicznych do prac na terenie gminy.

Cel nr 2

„ Podniesienie potencjału produkcyjnego , efektywności i konkurencyjności rolnictwa”.

Najważniejsze zadania częściowe

2.1 Podnoszenie kwalifikacji zawodowych rolników.

2.2 Sprzyjanie powstawaniu i wspieranie grup producenckich.

2.3 Wspieranie działalności instytucji działających na rzecz rolnictwa.

2.4 Sprzyjanie powstawaniu dużych, towarowych gospodarstw.

2.5 Wspieranie rozwoju podmiotów przetwórstwa rolno-spożywczego i obsługi rolnictwa.

2.6 Zalesianie nieużytków i gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego.

Cel nr 3

„Rozwój małej i średniej przedsiębiorczości”.

Najważniejsze zadania częściowe

3.1 Stwarzanie warunków sprzyjających rozwojowi małej i średniej przedsiębiorczości w tradycyjnych i nowych branżach.

3.2 Wspieranie rozwoju infrastruktury instytucjonalnej służącej małej i średniej przedsiębiorczości.

3.3 Stosowanie preferencji i ulg podatkowych dla tworzących nowe podmioty gospodarcze.

3.4 Wspieranie edukacji mieszkańców w zakresie rozwoju przedsiębiorczości.

3.5 Gromadzenie i propagowanie informacji gospodarczej o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym.

Cel nr 4

„Tworzenie podstawowej infrastruktury służącej ochronie środowiska,,

Najważniejsze zadania cząstkowe.

- 4.1 Budowa kanalizacji i oczyszczalni ścieków.
- 4.2 Likwidacja dzikich wysypisk śmieci i zorganizowanie odbioru i składowania odpadów.
- 4.3 Sprzyjanie edukacji ekologicznej mieszkańców.

Cel nr 5

„Poprawa stanu technicznego dróg”

Najważniejsze zadania cząstkowe

- 5.1 Systematyczne remontowanie nawierzchni dróg utwardzonych.
- 5.2 Utwardzenie odcinków dróg o istotnym znaczeniu komunikacyjnym dla lokalnych społeczności.

Cel nr 6

„Zmniejszenie zagrożenia powodziowego”

Najważniejsze zadania cząstkowe

- 6.1 Obwałowanie dwustronne rzeki Kamiennej.
- 6.2 Budowa trzech zbiorników wodnych w miejscowościach Topiałki, Jastków i Podgrodzie.

Cel nr 7

„Stymulowanie i wspieranie aktywności mieszkańców oraz integracji środowiska lokalnego”

Najważniejsze zadania cząstkowe.

- 7.1 Tworzenie organizacji i instytucji wspierających aktywność mieszkańców.
- 7.2 Wspieranie i wyzwalanie inicjatyw mieszkańców.
- 7.3 Promocja aktywnych postaw oraz propagowanie rozwijania indywidualnych predyspozycji.
- 7.4 Tworzenie warunków sprzyjających rozwojowi aktywności dzieci i młodzieży.

Cel nr 8

„Poprawa warunków życia i rozwoju mieszkańców”

Najważniejsze zadania cząstkowe.

- 8.1. Podejmowanie działań na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie mediów energetycznych i łączności.
- 8.2. Dokończenie budowy ośrodka zdrowia.
- 8.3. Objęcie wszechstronną opieką zdrowotną osób ubogich, bezrobotnych i niepełnosprawnych.
- 8.4. Określenie obszaru patologii występujących w społeczeństwie gminy.
- 8.5. Zintensyfikowanie informacji w szkołach w zakresie profilaktyki antyalkoholowej.
- 8.6. Rozważenie celowości powołania policji lokalnej.
- 8.7. Modernizacja istniejących szkół oraz poprawa ich wyposażenia.
- 8.8. Zatrudnienie w szkołach lektorów języków obcych.
- 8.9. Inspirowanie i szeroka promocja imprez kulturalnych na terenie gminy, w tym zwłaszcza o znaczeniu ponadlokalnym.
- 8.10. Poprawa stanu istniejącej bazy sportowej.

Cel nr 9

„Zwiększenie zakresu działań promocyjnych gminy w otoczeniu zewnętrznym”

Najważniejsze zadania cząstkowe.

- 9.1. Wypracowanie zintegrowanego programu promocji gminy.
- 9.2. Krzewienie i promocja istniejących walorów kulturowych.
- 9.3. Wydanie i rozpropagowanie informatora o walorach turystycznych gminy.
- 9.4. Dokonanie inwentaryzacji istniejącej bazy turystycznej.
- 9.5. Sprzyjanie rozwojowi bazy i zaplecza turystyki oraz agroturystyki.

Wnioski końcowe.

W ocenie autorów opracowania :

1. Niniejszy dokument winien być poddany szerokiej konsultacji społecznej, w tym przedstawiony na posiedzeniu Rady Miejskiej.
2. Należy przyjąć założenie, że dokument zostanie skorygowany w oparciu o wniesione uwagi w trakcie konsultacji.
3. Zweryfikowane opracowanie strategii winno stanowić podstawę do opracowania szczegółowego programu realizacyjnego określającego :
 - szczegółowe zadania cząstkowe,
 - terminy i hierarchię ich realizacji,
 - podmioty odpowiedzialne za realizację poszczególnych zadań,
 - potencjalne źródła finansowania konkretnych zadań - projektów cząstkowych

Załącznik nr 1
do Strategii Rozwoju
Miasta i Gminy Ćmielów

Raport z warsztatów realizowanych podczas społecznych sesji
planowania strategicznego w gminie Ćmielów, które zorganizowane
były przez TARR S.A. w okresie luty - kwiecień 1998 roku, z udziałem
lokalnych liderów

Lista uczestników sesji strategicznych gminy Ćmielów

Nazwisko i imię

Chmielecki Tadeusz
Drzewirz Alfred
Gierczak Marianna
Góra Marian
Heba Szymon
Irek Franciszek
Kiliański Wiesław
Maruszczak Stanisław
Mierzejewski Andrzej
Pawłowski Jan
Pękalski Jacek
Pypeć Jarosław
Sałata Stanisław
Sobczyński Robert
Sykała Jerzy
Terczak Marek
Uchańska Wanda
Wlazło Stanisława

Halat Zbigniew - TARR
Miś Janusz - TARR
Witold Pycior - moderator

Pierwszy warsztat poświęcony był wprowadzeniu uczestników sesji w istotę społecznych planów strategicznych dla gmin, prezentacji korzyści oraz ustaleniu harmonogramu następnych spotkań. Po krótkim wykładzie wprowadzającym moderator omówił techniki pracy warsztatowej, które będą zastosowane podczas sesji. Wyjaśnione zostały zasady wizualizacji podczas dokumentowania dyskusji. Kolejnym krokiem poprzedzającym właściwy proces planowania była krótka dyskusja plenarna, podczas której omawiano uwagi i spostrzeżenia, jakie pojawiły się u uczestników podczas wykładu wprowadzającego. Była to również okazja do zaprezentowania korzyści wynikających z faktu posiadania własnego planu strategicznego oraz zalet metody opartej na moderowaniu sesji przez osoby z zewnątrz. Po wprowadzeniu zespół planujący rozpoczął pracę.

Kroki procesu planowania strategicznego realizowane podczas kolejnych sesji obejmowały:

- określenie wizji gminy w przyszłości,
- wypracowanie formuły misji,
- określenie głównych problemów gminy i ich szczegółowa analiza,
- wyznaczenie głównych dziedzin życia gospodarczego, na które będzie położony największy nacisk podczas opracowywania strategii,
- analizę potencjałów gminy Ćmielów w rozbiciu na potencjał: techniczny, ludzki oraz ekologiczny,
- określenie czynników rozwojowych oraz ich ranking,
- analizę SWOT (wpływ czynników zewnętrznych i wewnętrznych), określenie głównych celów strategicznych gminy oraz omówienie strategii ich osiągania.

Wszystkie propozycje i oceny wypracowane w zespołach były prezentowane na sesji plenarnej oraz były poddawane krytyce i ostatecznie formułowane.

Aby w pełni zachować intencje wyrażane w wypowiedziach osób oraz zespołów pracujących nad społeczną wersją strategii, zapisy w poniższym raporcie pozostawiono w formie wypracowanej podczas warsztatów

Wizja gminy

W roku 2010 według zespołu planującego gmina Ćmielów powinna wyglądać następująco:

Sytuacja gospodarcza:

- *dobrze prosperujący Zakład Produkcji Porcelany - wizytówka gminy w kraju,*
- *rozwinięta drobna przedsiębiorczość na terenie miasta i gminy (handel, produkcja i usługi),*
- *rozwinięte przetwórstwo rolno-spożywcze.*

Infrastruktura:

- *zakończone wodociągowanie gminy (stopień pokrycia siecią wodociagową > 90%),*
- *wybudowana oczyszczalnia ścieków, a Ćmielów i okoliczne wsie zostają całkowicie pokryte siecią kanalizacyjną,*
- *centrala telefoniczna rozbudowana do tego stopnia, że jest możliwość podłączenia każdego gospodarstwa,*
- *wszystkie drogi włącznie z gminnymi i dojazdowymi do pól zostają zmodernizowane poprzez ulepszenie nawierzchni. Funkcjonuje obwodnica dla miejscowości Ćmielów.*

Oświata

- *zmodernizowane pod względem budowlanym i instalacyjnym szkoły,*
- *większość szkół jest w pełni wyposażona w nowoczesne pomoce naukowe (np. komputery),*
- *zostają zapewnione warunki do swobodnego nauczania języków obcych.*

Turystyka

- *wybudowany zbiornik retencyjny na rzece Kamiennej - „Topiałki” wraz z zapleczem campingowym,*
- *wybudowany zbiornik wodny w miejscowości Podgródzie i Jastków,*
- *rozbudowany istniejący stadion sportowy wraz z wybudowaną pełnowymiarową halą sportową oraz basenem kąpielowym.*

Inne

- W celu zapewnienia bezpieczeństwa powodziowego zostają wybudowane wały ochronne na całej długości rzeki Kamiennej,
- ośrodek zdrowia zostaje wyposażony w specjalistyczny sprzęt medyczny
- mieszkańcy gminy mają poczucie bezpieczeństwa, a młodzież ma zapewnione możliwości spędzania wolnego czasu,
- w gminie kultywowane są tradycje folklorystyczne poprzez reaktywowanie zespołów takich jak: Ćmielowiacy,
- Miasto posiada unowocześnioną zabudowę.

Misja gminy Ćmielów

Podczas sesji planowania strategicznego w Ćmielowie zgłoszono następujące propozycje misji gminy Ćmielów:

Ćmielów - 200 lat słynnej w świecie porcelany, pięknie położony nad rzeką Kamienną zachęca do inwestowania w rekreację i wypoczynek

Ćmielów - miasto z 200 letnią tradycją w produkcji porcelany otwarte dla inwestorów i turystów

Ćmielów - miastem o wielkich tradycjach związanych z wyrobem najlepszej porcelany

Chcemy być gminą, która będzie słynąć z produkcji pięknej porcelany, a Ćmielów będzie miastem czystym i atrakcyjnym dla turystów i inwestorów

Ostateczny kształt misji gminy Ćmielów uzgodniony wśród wszystkich uczestników sesji planowania strategicznego ma następującą postać:

Ćmielów z ponad 200-letnią tradycją w produkcji porcelany, pięknie położony nad rzeką Kamienną jest otwarty dla inwestorów i turystów.

Analiza SWOT gminy Ćmielów

Analizę SWOT gminy przeprowadzono podczas sesji z udziałem lokalnych liderów. Wśród osób stanowiących zespół opracowujący strategię był również burmistrz oraz pracownicy Urzędu Gminy. Dokument wypracowywano w małych zespołach, dokonujących analizy stanu w zakresie głównych dziedzin życia społecznego gminy. Wypracowane wstępnie oceny były kolejno prezentowane na sesji plenarnej, podczas której zostały poddane niezbędnej krytyce i uzupełnieniom. Dzięki temu możliwe było uwzględnienie doświadczenia i poglądów wszystkich osób uczestniczących w sesji i każdy z uczestników miał jednakowy wpływ na kształt ostatecznego zapisu.

W trakcie dyskusji w formie „burzy mózgów” wyłoniono dziedziny życia społecznego najbardziej istotne z punktu widzenia mieszkańców gminy, które ich zdaniem mają priorytetowe znaczenie dla przyszłości mieszkańców gminy.

Drogą demokratycznego rankingu wybrano następujące dziedziny:

- turystyka,
- oświata,
- przedsiębiorczość,
- bezpieczeństwo,
- inne (ochrona środowiska, rynek pracy, budownictwo, przetwórstwo, komunikacja, przemysł).

Turystyka

Otoczenie gminy

Szanse

- liczne atrakcje przyrodnicze, geograficzne oraz historyczne w gminach otaczających gminę Ćmielów.
- Komunikacja miejska z Ostrowca
- istnienie szlaku kolejowego
- sława wyrobów porcelanowych z Ćmielowa

Zagrożenia

- zanieczyszczenie atmosfery przez bliskie zakłady przemysłowe: Ożarów, Ostrowiec
- występowanie powodzi poprzez wylewy rzeki Kamiennej
- niedoinwestowanie całego regionu

Gmina

Atuty

- tradycja produkcji ceramicznej
- sprzyjające warunki środowiskowe
- plan budowy zbiorników wodnych
- rozbudowa ośrodka sportowego na terenie stadionu leśnego
- bliskość dużego ośrodka miejskiego
- zdrowa żywność
- istnienie dużego ośrodka kultury
- duże zasoby wody pitnej
- duży obszar leśny
- zabytki historyczne
- zamek Szydłowieckich
- ruiny zamku w Skale
- kopalnia Krzemionki
- osada prehistoryczna w Gawrońcu
- pałac Małachowskich
- tradycje walk niepodległościowych
- dobra infrastruktura, hotel

Słabości

- brak kanalizacji
- brak wysypiska śmieci
- niska kultura ekologiczna
- brak sprawnej sieci gastronomicznej
- brak schroniska noclegowego
- brak lokalizacji pól namiotowych
- brak szaletu miejskiego
- brak parkingów
- występowanie dzikich wysypisk śmieci
- zły stan dróg

Przedsiębiorczość

Otoczenie gminy

Szanse

- dogodne położenie komunikacyjne
- media
- siła robocza
- rynki zbytu

Zagrożenia

- brak tanich i łatwo dostępnych kredytów

Gmina

Atuty

- infrastruktura techniczna
- tania siła robocza
- dogodne położenie komunikacyjne
- dostęp do banków
- zapotrzebowanie na produkty
- rolnicza baza surowcowa

Słabości

- brak kanalizacji i oczyszczalni
- brak kapitału
- lokale złe pod względem technicznym
- słaby przepływ informacji o możliwościach rozwoju przedsiębiorczości
- długi okres oczekiwania na decyzje administracyjne
- nieuregulowany stan prawny gruntów
- konserwatywne sposoby myślenia tejżejszej ludności
- odpływ wykwalifikowanej kadry.

Oświata

Otoczenie gminy

Szanse

- bliskość bazy oświatowej na poziomie szkół średnich i wyższych
- dogodna komunikacja z Ostrowcem

Zagrożenia

- znaczne oddalenie od ośrodka nadzoru pedagogicznego (metodycy, konferencje, ośrodki doskonalenia zawodowego)
- brak spójnej reformy oświatowej
- niska subwencja oświatowa
- wieloletnie zaniedbania inwestycyjne

Gmina

Atuty

- duże zrozumienie problemów oświatowych przez organ prowadzący – Radę Gminy, Burmistrza, Inspektorat
- pozytywna działalność Inspektoratu
- duże nakłady finansowe na modernizację i remonty szkół
- funkcjonowanie Zespołu Szkół Ogólnokształcących
- napływ wykwalifikowanej kadry

Słabości

- duża liczba miejscowości o małej liczbie mieszkańców
- znaczna migracja ludności ze wsi do miast
- niż demograficzny w gminie
- duże koszty utrzymania szkół
- słabe połączenie komunikacyjne wsi z gminą (dostęp do szkoły średniej)

Bezpieczeństwo

Otoczenie gminy

Szanse

- brak ludzkiego elementu napływowego
- możliwości uzyskania posiłków z sąsiednich jednostek

Zagrożenia

- sąsiedztwo większych miast (Ostrowiec, Ożarów) i możliwość łatwego napływu elementu przestępczego
- położenie najbardziej zaludnionych terenów wzdłuż drogi krajowej (Ostrowiec Lublin)
- słabe regulacje prawne (prawo procesowe i materialne)
- słaba infrastruktura organizacji policji
- niewłaściwe podporządkowanie policji lokalnej wyższym szczeblom
- braki w szkoleniu i mentalności policjantów

Gmina

Atuty

- Dobre warunki lokalowe
- Transport i łączność
- Właściwie usytuowany komisariat
- pomoc materialna samorządu i przedsiębiorstw
- oświetlenie uliczne

Słabości

- słaba organizacja pracy - tzn. brak służby całodobowej
- przeznaczanie większości czasu pracy policjantów na prace biurowe
- nieutrzymywanie kontaktów ze społeczeństwem
- brak natychmiastowej i zdecydowanej reakcji przez policjantów na zdarzenia przestępcze
- zupełny brak reakcji na drobne akty wandalizmu i wykroczenia
- brak wiary policjantów w końcowy efekt swojej pracy - nieprawidłowe funkcje całego systemu sprawiedliwości

Inne czynniki rozwojowe

W dążeniu do uwzględnienia jak najbardziej licznej grupy czynników mających wpływ na przyszłość gospodarczą gminy dokonano również zbiorczej analizy pozostałych czynników rozwojowych takich jak: ochrona środowiska, rynek pracy, budownictwo, przetwórstwo, komunikacja, przemysł.

Otoczenie gminy

Szanse

- Możliwości współpracy w zakresie:
 - rozwoju przetwórstwa rolno-spożywczego
 - budownictwa
 - rynku pracy
- Połączenia komunikacyjne
- Chłonność rynku

Zagrożenia

- Brak stabilnych przepisów gwarantujących odpowiednią rentowność przedsięwzięć gospodarczych
- Przyjmowanie dobrych fachowców przez sąsiadów
- Negatywny wpływ sąsiadów na stan środowiska w gminie (huta, cementownia, mleczarnia)

Gmina

Atuty

- lokalizacja
- uzbrojenie terenu
- tradycje Ćmielowa w ceramice
- Dobra infrastruktura

Słabości

- brak środków finansowych
- drogie kredyty
- niskie dochody rodzin
- niskie kwalifikacje zawodowe społeczeństwa gminy
- brak tradycji inicjatyw gospodarczych
- niesprzyjająca demografia

Ocena potencjałów gminy

Pracując w mieszanych zespołach uczestnicy dokonali oceny potencjałów gminy. Wynik tej oceny jest następujący:

Potencjał ludzki

biologiczny

Niż demograficzny.

Niski stan zdrowotności (choroby zawodowe).

Niewłaściwy rozwój fizyczny części młodzieży - wady postawy.

aktywność

Niska aktywność w działalności gospodarczej.

Brak zainteresowania poszukiwaniem zawodu i przekwalifikowaniem.

Występuje działalność w organizacjach społecznych.

postawy społeczne

Konserwatyzm postaw.

Małe zainteresowanie kulturalno-społeczne młodzieży.

Rozwój grup kryminogennych.

Pozytywny element to przekazywanie tradycji.

Potencjał techniczny

- potrzeba parkingu miejskiego,
- budynki handlowe do rozbioru,
- zabudowa rynku wymaga rekonstrukcji,
- występuje potrzeba budowy pawilonów wielobranżowych oraz hotelu,
- brak przedszkola,
- brak oczyszczalni ścieków oraz niewystarczająca sieć kanalizacyjna,
- potrzeba poprawy jakości dróg,
- brak wysypiska śmieci,
- potrzeba obwałowania rzeki Kamiennej.

Potencjał ekologiczny

Zasoby naturalne:

- duże obszary leśne,
- znaczne zasoby wody pitnej,
- żyzne gleby,
- duże możliwości budowy zbiorników retencyjnych.

Systemy i urządzenia proekologiczne:

- kanalizacja w budowie,
- brak gazociągu i wodociągu,
- brak wysypiska,
- potrzeba zastosowania zamkniętych obiegów wody oraz filtrów powietrza w zakładach na terenie gminy.

Świadomość ekologiczna:

- niska świadomość ludności miejscowej,
- dzikie wysypiska śmieci,
- wylwanie nieczystości płynnych na pola i do lasu,
- spalanie śmieci w piecach co.

Cele strategiczne

Podczas sesji poświęconej wyznaczaniu celów strategicznych metodą „burzy mózgów” wykreowano następujące cele, które gmina powinna zrealizować w najbliższym dziesięcioleciu, aby dążyć do osiągnięcia sytuacji określonej w wizji.

Wyznaczony został najbardziej ogólny cel rozwoju gminy, jakim jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców gminy przy jednoczesnym utworzeniu mechanizmów podtrzymujących ten proces.

Osiągnięcie tak postawionego celu jest możliwe przez realizację następujących celów strategicznych:

I Podniesienie poziomu życia gospodarczego gminy

II Poprawa w zakresie sfery socjalnej

III Poprawa stanu środowiska w gminie

IV Poprawa w zakresie infrastruktury drogowej

Potrzeby gminy w zakresie drogownictwa uznano za sprawę tak ważną i niezbędną dla prawidłowego rozwoju gminy, że zdecydowano to przedsięwzięcie zakwalifikować do kategorii celów strategicznych i wyodrębnić je jako jedno z priorytetowych zadań gminy i uznać za samodzielny Cel Strategiczny nr IV

Dla każdego celu strategicznego wykreowano cele cząstkowe, których osiągnięcie warunkuje prawidłową realizację celu głównego. Cele te zostały przedstawione jako podpunkty i stanowią zwięzły opis strategii osiągania każdego z celów zasadniczych.

PODNIESIENIE POZIOMU ŻYCIA GOSPODARCZEGO GMINY

1. Podniesienie poziomu edukacji społeczeństwa w zakresie gospodarki rynkowej (znajomości zasad).
2. Kształcenie zawodowe młodzieży zgodnie z potrzebami gospodarki.
3. Współpraca i kooperacja producentów rolnych w zakresie produkcji, promocji i sprzedaży produktów rolnych.
4. Promocja gminy w celu pozyskiwania inwestorów.
5. Stwarzanie dogodnych warunków dla powstających podmiotów gospodarczych.
6. Dalsza rozbudowa infrastruktury technicznej.
7. Wykorzystanie wypromowanej nazwy „Ćmielów”.
8. Zintensyfikowanie wymiany towarowej z zagranicą.
9. Podjęcie wszechstronnych działań w celu umożliwiania przetwórstwa, chłodnictwa produktów rolnych.
10. Rozszerzenie zakresu usług.
11. Uruchomienie usług turystycznych, rekreacyjnych jako nowej dziedziny gospodarki.
12. Wykorzystanie istniejących terenów budowlanych do rozwoju budownictwa.

POPRAWA W ZAKRESIE SFERY SOCJALNEJ GMINY

1. Dokończenie budowy ośrodka zdrowia wraz z wyposażeniem w specjalistyczny sprzęt i zapewnienie wykwalifikowanej kadry.
2. *Dostosowanie sieci szkół do potrzeb reformy oświatowej*
 - dostosowanie szkoły nr 1 i w Brzostowej do potrzeb kształcenia gimnazjalnego,
 - umożliwienie dowożenia i dojazdu młodzieży do gminy,
 - kształcenie młodzieży w potrzebach zawodowych,
 - zapewnienie odpowiedniej kadry.
3. Utworzenie policji lokalnej (samorządowa).
4. Doposażenie Straży Pożarnej w sprzęt ratownictwa technicznego z jednoczesnym jej uzawodowieniem.

5. Właściwe zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży (szkoły, dom kultury).
6. Budowa zbiorników retencyjnych i na ich bazie rozwój form wypoczynku (camping, pola namiotowe, mała gastronomia ...).
7. Pobudzenie samoorganizowania obywateli w kierunku realizacji celów społecznych.

POPRAWA STANU ŚRODOWISKA W GMINIE

1. Uświadomienie społeczeństwa w zakresie utrzymania czystości i porządku.
 - wiedza ekologiczna w szkole.
2. Budowa oczyszczalni i infrastruktury towarzyszącej.
 - wprowadzanie segregacji odpadów
3. Budowa wysypiska śmieci w ramach związku gmin.
4. Wyposażenie jednostek zajmujących się oczyszczaniem terenu gminy w niezbędny sprzęt (śmieciarka, wozy asenizacyjne).
5. Podjęcie działań w celu ograniczenia zanieczyszczenia powietrza i wody dorzecza Kamiennej poprzez zakłady przemysłowe w Ostrowcu i Ożarowie.
6. Podniesienie świadomości rolników i producentów w zakresie stosowania środków chemicznych ochrony roślin.
7. Propagować eliminowanie opakowań plastikowych.
8. Rozwiązać problem skupu surowców wtórnych.

POPRAWA W ZAKRESIE INFRASTRUKTURY DROGOWEJ

1. Ulepszenie nawierzchni istniejącej sieci dróg utwardzonych.
2. Utwardzenie dróg gruntowych przy zastosowaniu nowoczesnej technologii.
3. Ulepszenie nawierzchni ulic i wymiana zużytych chodników oraz układanie nowych.
4. Budowa obwodnicy łączącej ul. Sandomierską w rejonie skrzyżowania z ul. Zamkową i ul. Ostrowiecką oraz połączenie ul. Kolejowej z ul. Sandomierską w rejonie skrzyżowania z ul. Zamkową.

5. Modernizacja całej sieci dróg pod względem warunków bezpieczeństwa ruchu drogowego.
6. Działania w kierunku połączenia sieci dróg lokalnych z drogami o znaczeniu regionalnym, drogami ekspresowymi i autostradami.
7. Lokalizacja parkingów dla samochodów ciężarowych poza granicami miasta we współdziałaniu z administracją drogową szczebla regionalnego i krajowego.